

Metod Benedik

SVETO LETO

1300–2025

Metod Benedik

SVETO LETO
1300–2025

Družina
2024

Metod Benedik
Sveto leto
1300–2025

© Družina d. o. o., 2024

Dopolnjena izdaja knjige *Sveto leto od Bonifacija VIII. do Janeza Pavla II.*, Družina, 2001).

Spremna beseda: msgr. dr. Marjan Turnšek
Jezikovni pregled: Marija Bratina in Lejla Križanič Krk
Urednik: David Ahačič
Oblikovanje in prelom: Urška Dolenc
Izdala in založila: Družina d. o. o.
Za založbo: Tone Rode
Tiskano po naročilu
Ljubljana 2024

Svetopisemski navedki so vzeti iz uradnega prevoda Katoliške Cerkve v Sloveniji (© 2024, SŠK).

Na naslovnici: Papež Francišek odpira svetoletna vrata, foto: Reuters.
Slike papežev so iz cerkve sv. Pavla zunaj obzidja.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
27-567(091)
BENEDIK, Metod, 1943-

Sveto leto : 1300-2025 / Metod Benedik ; [spremna beseda Marjan Turnšek]. - Ljubljana : Družina, 2024
ISBN 978-961-04-1145-1
COBISS.SI-ID 214599171

VSEBINA

Spremna beseda	9
Pomen jubileja – svetega leta.....	13
1300 – Bonifacij VIII. vabi	33
1350 – Jubilej brez papeža	39
1390 – V zmešnjavi zahodnega razkola.....	45
1400 – Stiske še naprej tarejo ljudstva.....	49
1423 – Jubilej v edinosti Cerkve.....	53
1450 – Zlato leto.....	59
1475 – Križ in polmesec.....	65
1500 – Za sveto leto sveta vrata	71
1525 – V valovju Lutrove reformacije.....	85
1550 – Dolgo pričakovana prenova se začneja.....	89
1575 – Velika prenova je v teku	93
1600 – Iz reformacije v katoliško prenovu.....	97
1625 – Prenova išče pota	104
1650 – Bratovščine se vse bolj uveljavljajo.....	108

1675 – Roža svetosti se je razcvetela v Južni Ameriki.....	112
1700 – Sveto leto dveh papežev	116
1725 – Papež, spokorni svetoletni romar	122
1750 – Sveto leto v znamenju križevega pota.....	126
1775 – Sveto leto z zamudo	132
1800 – Sveta vrata se niso odprla	139
1825 – Pridite, okrepljeni s pogumom in z veseljem	143
1850 – Revolucija spet odmeva v svetu.....	150
1875 – Spet brez svetoletnega praznovanja.....	153
1900 – Sodobneje, toda še vedno nesproščeno.....	157
1925 – Kristusov mir v Kristusovem kraljestvu.....	164
1933 – Sveto leto odrešenja.....	170
1950 – Sveto leto sprave in odpuščanja.....	176
1975 – Sveto leto v odmevu koncila.....	183
1983 – »Odprite vrata Odrešeniku, ne bojte se!«	190
2000 – Jubilejno sveto leto v dobi telematike	197
2015 – Sveto leto usmiljenja.....	213
Sveto leto 2025 - romarji upanja	222
Upanje ne osramoti (bula).....	229
O podelitvi odpustka	257
 Izbrana literatura	 266

SPREMNA BESEDA

Dopolnjena izdaja knjige o svetih letih izpod peresa velikega poznavalca cerkvene zgodovine prof. p. dr. Metoda Benedika je dragocen pripomoček, pravi biser za obhajanje tudi tokratnega rednega svetega leta. Kajti zgodovina je učiteljica za sedanjost, ta pa gradi temelje prihodnosti. Zato je prav, da tudi v tokratnem obhajanju svetega leta upoštevamo izkušnje preteklosti, da si bomo utrdili korak v čas pred nami.

V sveti božični noči, v kateri želi papež Francišek pričeti sveto leto, se sliši Pavlova beseda: »*Zdaj pričakujemo, da se bo razodelo blaženo upanje.*« (Tit 2,13) Vsak dan doživljamo, kako je to »blaženo upanje« težko prepoznati. Zato prihaja Bog med nas tudi danes, na mnogo načinov nas želi srečati, tudi po obhajanju svetega leta.

Papež Francišek želi, da bi v tem svetem letu pod geslom »romarji upanja« »v deželo smrtne sence« (Iz 9,1) prinašali »znamenja upanja« (*Upanje ne osramoti*, št. 7-15) kot »močne trenutke, ki hranijo in utrjujejo upanje, tega nenadomestljivega spremljevalca, ki omogoči zagledati cilj: srečanje z Gospodom.«

Gotovo je res, da je veliko »teme« v sodobnem svetu, a je tudi res, da je v njem veliko dobrega. Povabljeni smo, da ta znamenja upanja še pomnožimo. Papež Frančišek misli konkretno na osem znamenj. »Prvo znamenje upanja, naj se spremeni v mir za svet«; vsak lahko nekaj naredi na svojem področju: od molitve, iskanja miru v srcu in med bližnjimi ter s pozivi odgovornim v družbi, naj iščejo diplomatske poti do miru.

Drugo znamenje: gledati »na življenje polni navdušenja«; premagovati »izgubo želje po posredovanju življenja« in dvigniti rodnost; jo pomagati pravilno uravnati tam, kjer je potrebno. »Odprtost za življenje prek odgovornega materinstva in očetovstva je načrt, ki ga je Stvarnik zapisal v srca in telesa moških in žensk«; zato je »želja mladih po rojevanju novih sinov in hčera kot sadu rodovitnosti njihove ljubezni prihodnost za vsako družbo.«

Znamenje upanja prinašati vsem v težkih razmerah, zlasti zapornikom: »programi ponovne vključitve v skupnost« naj tem osebam omogočajo nov začetek.

Znamenja upanja bolnikom: ponudimo jim »bližino ljudi« namesto hladne igle strupa; ob tem pa »naj hvaležnost doseže vse zdravstvene delavce«, ki požrtvovalno delajo v izredno težkih razmerah. »Skrb za bolnike je hvalnica človeškemu dostojanstvu, pesem upanja, ki zahteva sodelovanje celotne družbe.«

»Znamenja upanja potrebujejo tudi tisti, ki ga sami v sebi predstavljajo: mladi.« Pogosto se jim porušijo življenjske »sanje«, ogroža jih »utvara mamil«, znajdejo se v »prestopkih« in iščejo srečo v »minljivem«, vse to v njih »ustvarja zmedo« in »prikaiva lepoto in smisel življenja«. Takrat naj čutijo našo »gorečnost v odnosu do njih«.

Ne pozabimo prinesiti znamenja upanja *migrantom* in »braniti pravice najšibkejših«.

»Osamljenost in občutek, da so zapuščeni,« pogosto doživljajo *ostareli*, čeprav so polni življenjskih izkušenj, ki so »zaklad« za mladi rod. Naj dedke in babice v tem letu podpira v njihovi starosti »hvaležnost otrok in ljubezen vnukov, ki v njih najdejo svoje korenine, razumevanje in spodbudo.«

Nazadnje pa papež zakliče: »Z bolečino v srcu prosim upanja za milijarde *ubogih*, ki jim pogosto primanjkuje najnujnejše za življenje.« Ne navadimo se na rast števila ubogih med nami. »Pohujšljivo je, da je v svetu, v katerem je ogromno naravnih virov, ki so v veliki meri namenjeni oboroževanju, revnih velika večina planeta, več milijard ljudi. /.../ Ne pozabimo: ubogi so skoraj vedno žrtve, ne krivci.«

+ dr. Marjan Turnšek

ROMANJA V ZGODNJEM KRŠČANSTVU

Starega očaka Jakoba, ki je za sinom Jožefom prišel v Egipt, je faraon vprašal: »*Koliko je let tvojega življenja?*« in Jakob je odvrnil: »*Dni mojega popotovanja je sto trideset let.*« Kot očaj, kot Izraelci so svoje življenje radi primerjali romanju tudi kristjani. Apostola Peter in Pavel sta večkrat poudarjala, da smo le »*gostje, tujci in popotniki*« na zemlji (prim. 1 Pt 2, 11), saj smo vsi ljudje šele na poti v hišo Boga Očeta. Kristjani prvih stoletij so se v mozaikih po svojih bazilikah radi upodabljali kot potujoče Božje ljudstvo, ki po zemeljski poti skupaj hiti nebeškemu Jeruzalemu naproti. Romanja k svetim krajem v Jeruzalemu, Rimu, Lurdu, Fatimi ali Santiagu de Compostela naj bi bila viden izraz te notranje, duhovne naravnosti. Sveta, jubilejna leta so kot miljniki na romarski poti, po kateri stoletja hite k Bogu, svojemu večnemu cilju.

Judje so vsako leto za veliko noč, za binkošti in za šotorski praznik romali v tempelj v Jeruzalemu. Med potjo so peli romarske pesmi, kot je npr. tale: »*Veselil sem se, ko so mi rekli, / v hišo Gospodovo pojdemo. / Že stoje naše noge / med tvojimi vrati, Jeruzalem. / Tja hodijo rodovi, Gospodovi rodovi, / kakor določa Izraelova postava, / slavit Gospodovo ime.*« O Sveti družini je evangelist Luka zapisal: »*Njegova starša sta vsako leto za velikonočni praznik hodila v Jeruzalem. Ko je bil star dvanajst let, so šli na pot po praznični navadi. In ko so se po končanih prazničnih dneh vračali, je deček Jezus ostal v Jeruzalemu, ne da bi njegova starša za to vedela*« (Lk 2,41–43). Od Judov so romarske navade sprejeli tudi kristjani. Želeli so spoznavati, obiskovati in počastiti kraje, koder je Kristus živel, deloval in trpel. Danes bi lahko rekli, da so že tak-

rat v romanjih povezovali verske, duhovne in kulturne prvine.

Med prvimi znanimi romarji v Jeruzalem so škof Meliton iz Sarde (+ pred 190), znan apologet in razlagalec Kristusovega odrešilnega dela, Klemen iz Aleksandrije (+ ok. 215), avtor številnih teoloških razprav, Origen iz Aleksandrije (+ ok. 254), najpomembnejši učitelj zgodnje krščanske dobe, pisatelj in eden najprodornejših krščanskih mislecev, ter Firmilijan (+ ok. 268), škof v Cezareji Kapadokijski in odmeven teolog svoje dobe. Ti možje so se podali na romanje predvsem v želji, da bi svoja teološka razmišljanja oblikovali v krajih Odrešenikovega delovanja. Po poročilih Evzebijah iz Cezareje Palestinske (+ 339), ki je prvi napisal obširno zgodovino Cerkve, so kmalu po letu 200 posamezne krščanske srenje skupaj s svojimi škofi romale v Jeruzalem. Po letu 313, ko je cesar Konstantin dal krščanstvu svobodo, so se romanja zelo pomnožila in uveljavila kot posebna oblika krščanske pobožnosti. Leta 324 se je v Sveto deželo podala Konstantinova mati sv. Helena in tam našla, kot je sama bila prepričana, Kristusov križ, žeblje, svete stopnice, Gospodovo suknjo in drugo. Večino relikvij je poslala v Rim v cerkev Sv. križa in v Lateran, suknjo pa v Trier. Za njo je eden najbolj znanih romarjev v Sveto deželo bil cerkveni učitelj sv. Hieronim, rojen okoli leta 345 verjetno blizu sedanje Ilirske Bistrice. Nekaj časa je deloval v Rimu, potem pa 385 zapustil hrupno mesto in šel v samoto Betlehema. Pridružila se mu je sv. Pavla, ki je s hčerko Evstohijo po njegovem zapisu »stanovala v tesnem bivališču, dokler ni postavila celic in samostanov in ustanovila za razne romarje gostišča ob državni cesti«.

Iz časa okoli leta 400 je ohranjeno prvo pisano poročilo o romanju v Sveto deželo. Njegova avtorica Egerija, ki naj bi bila predstojnica nekega ženskega samostana v Španiji, ga je napisala v obliki dnevnika.

Sveto leto

1850

REVOLUCIJA SPET ODMEVA V SVETU

PIJ IX.

16. 6. 1846 – 7. 2. 1878

Janez Marija Mastai-Ferretti iz Sinigallie
izvoljen na Kvirinalu

Sredi 19. stoletja jubilejnega svetega leta niso ne razglasili ne praznovali. Papež Pij IX. je namreč od novembra 1849 bival v izgnanstvu, najprej v Gaeti, potem v Portici v neapeljskem kraljestvu. V Rim se je vrnil aprila 1850, prepozno, da bi še razglasil sveto leto. Njegovo izgnanstvo je bilo posledica obsežnega hujskaštva proti papeštvu, ki je v samem Rimu in v celotni Cerkvni državi ustvarjalo izrazito negativno ozračje.

Kardinal Giovanni Maria Mastai-Ferretti se je odlikoval po prizadevnem dušnopastirskem delovanju; zavzemal se je tudi za upravne spremembe v Cerkveni državi in z naklonjenostjo spremljal nacionalno gibanje v Italiji, zato so ga mnogi imeli za pristaša liberalnih cerkvenih krogov. Po kratkem konklavu so ga 16. junija 1846 izvolili za papeža. V Cerkveni državi je izvedel nekatere upravne spremembe, kar mu je prineslo velike simpatije; nekatere njegove govore in poteze so razlagali kot znamenja za možno spravo papeštva z liberalnimi in nacionalnimi težnjami. Predvsem po Apeninskem polotoku se je razširil mit o »liberalnem papežu«, ki naj bi se upiral absolutističnim režimom v Evropi, ki so se porajali v obdobju restavracije. Avstrijski knez Metternich, duhovni oče restavracije in svete alianse, je rekel: »Lahko si predstavljam vse mogoče, nikakor pa si ne morem predstavljati liberalnega papeža.« Vendar se je mit o »liberalnem papežu« hitro razblinil, ko je Pij IX. aprila 1848 – takrat je Evropo pretresala nova revolucija – razločno poudaril, da bo ohranjal duhovno neodvisnost in ne bo storil ničesar, kar bi krnilo njegovo poslanstvo očeta vseh verujočih. Ko so se namreč revolucionarni nemiri razširili na takrat še avstrijsko Lombardijo, je sardinsko-piemontski kralj Karel Albert pozval na vojno proti Avstriji. Papež je zavrnil sleherno sodelovanje in oznanil nevtralnost, kar je v Italiji povzročilo veliko zgražanja. Nezadovoljni revolucionarji so naskočili rimski Kvirinal, kjer je papež takrat imel svojo rezidenco, zahtevali ustavo in vojno napoved Avstriji. Pravkar imenovanega ministrskega predsednika Cerkvene države Rossija so ubili, papež pa je preoblečen zbežal v Gaeto, od koder se je vrnil šele po poldrugem letu izgnanstva.

Burno je bilo tudi na Slovenskem. V revolucionarnem letu 1848 je bilo pri vodstvu posameznih škofij zaznati, da je bolj naklonjeno

tradicionalni dediščini kakor pa novim političnim, narodnostnim in socialnim zahtevam. Gotovo je bila v ozadju bojazen pred prekućskimi idejami, ki so se naglo širile in bi utegnile ustvariti nevarno brezpravje ter ogroziti položaj Cerkve. Politična oblast je na začetku revolucionarnega vrenja naprosila duhovščino, naj pomirjevalno vpliva na razdražene duhove, kar se je tudi zgodilo. Vendar je že dozorelo spoznanje, da so odnosi med Cerkvijo in državo, ki slone na jožefinizmu, preživeli. Na različnih škofovskih zasedanjih so že leta 1848 zahtevali ukinitvev podložnega razmerja Cerkve do države. Tako so škofje ilirske metropolije v Gorici pod vodstvom nadškofa Franca Ksaverja Lušina naslovili na dunajski parlament spomenico in zahtevali ukinitvev ostankov jožefinske zakonodaje ter sklenitev konkordata z Rimom. Podobno so storili škofje salzburške metropolije, kamor so spadale tri škofije, ki so se raztezale tudi na slovenska tla, krška (celovška), lavantinska in sekovska (graška). Škof Slomšek je pozival svoje duhovnike, naj po vesti ustrežejo željam ljudi, naj se ne upirajo upravičenim reformam, naj ne dajo svojega pristanka »veliki peticiji« na državni zbor za ohranitev starega reda. Hkrati pa je zelo odločno nastopil proti puntarskemu obnašanju kmetov in jih pozival k spoštovanju dotedanjega reda in zakonite oblasti. Čeprav sta mu pomenila materni jezik in narodnost neprecenljivo vrednoto, je odklanjal puntarski in poganski nacionalizem, ki ne spoštuje tega čustva tudi pri drugih narodih in spodbuja sovraštvo do njih.

V okoliščinah, ko je še vedno zelo močno odmevalo razpoloženje revolucionarnega leta 1848, seveda ni bilo mogoče misliti na praznovanje svetega leta. Šele proti koncu leta 1851 je Pij IX. objavil dva dokumenta, s katerima je določil krajše obdobje, ko bi verniki, podobno kot v svetem letu, mogli prejeti odpustke. Svetoletna vrata pa so tudi tokrat ostala zaprta.

»Za vsakogar naj bo sveto leto čas živega in
osebnega srečanja z Gospodom Jezusom,
ki je 'vrata' odrešenja.«

PAPEŽ FRANČIŠEK

Sveto, jubilejno leto je leto Boga, leto človeka,
leto zemlje, leto ubogih, leto skupnosti in
solidarnosti, leto upanja in osvobajanja, leto
pravičnosti in odrešenja, je leto sprave, ljubezni
in milosti – *leto dobrotljivosti*. Je leto Boga,
ki je Gospod nebes in zemlje, ki je Oče vseh ljudi,
posebno zatiranih in zapuščenih,
vseh, ki so potrebni dobrote in usmiljenja.

.....

P. dr. **Metod Benedik** OFMCap, profesor cerkvene zgodovine, je
pripravil pregled vseh dosedanjih svetih let od prvega, ki ga je leta
1300 razglasil papež Bonifacij VIII., do svetega leta 2025.

